

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально–науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

06-03-329М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної підготовки та проведення практичних занять
з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» для здобувачів вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня за освітніми програмами спеціальностей:
071 «Облік і оподаткування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076
«Підприємництво та торгівля», 051 «Економіка», 292 «Міжнародні економічні
відносини», 281 «Публічне управління та адміністрування»
денної та заочної форм навчання (у т.ч. зі скороченим терміном навчання)

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 3 від 21.11.2024

Методичні вказівки до самостійної підготовки та проведення практичних занять з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітніми програмами спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво та торгівля», 051 «Економіка», 292 «Міжнародні економічні відносини», 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання (у т.ч. зі скороченим терміном навчання). [Електронне видання] / Мельник Л. В., Котик О. В., Трусік М. Ю. – Рівне : НУВГП, 2024. – 49 с.

Укладачі: Мельник Л. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та економічної безпеки; Котик О. В., ст. викладач кафедри фінансів та економічної безпеки; Трусік М. Ю., к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів та економічної безпеки.

Відповідальний за випуск: Мельник Л. В., к.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та економічної безпеки.

Директор ННІЕМ: Ковшун Н. Е., д.е.н., професор.

Зміст	стор.
Загальні вказівки	3
Загальні рекомендації до вивчення дисципліни	3
Навчально-методичні матеріали дисципліни	4
Завдання до виконання	6
Сутність фінансів та їх роль у суспільстві	6
Фінансова система	8
Бюджетна система і бюджетний устрій	14
Податкова система та принципи її формування	18
Фінансовий ринок та його структура	22
Сучасні гроші: суть, функції та роль в економіці	27
Грошовий ринок	33
Інфляція та грошові реформи	36
Гроші у світовій економіці	40
Кредитна система України	43
Теми доповідей на самостійну роботу	47

© Л. В. Мельник, О. В. Котик,
М. Ю. Трусік, 2024
© НУВГП, 2024

1. Загальні вказівки

1.1. Загальні рекомендації до вивчення дисципліни

Даний курс орієнтований на опанування студентами основних понять, категорій, дефініцій, пов'язаних із функціонуванням фінансової та грошово-кредитної систем; на формування вмінь творчого вирішення проблем наповнення бюджетів, подолання інфляції, коливань валютних курсів, нестачі фінансових ресурсів суб'єктів господарювання

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування системи знань про сутність і зміст фінансів, закономірності функціонування грошового ринку та фінансово-кредитної системи.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» є формування цілісної системи знань про сутність фінансів і форми грошей; вивчення теоретичних засад формування та функціонування окремих сфер і ланок фінансових відносин та грошового обороту; формування вмінь творчого вирішення проблем грошового та фінансового ринків, забезпечення фінансовими та кредитними ресурсами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- основи теорії функціонування державних фінансів;
- ключові елементи фінансової системи ринкової економіки, а також фінансові важелі і стимули для управління фінансовими відносинами у суспільстві;
- сутність, функції, концепції грошей та кредиту, а також їх значення для ринкової економіки;
- закономірності та особливості роботи грошового ринку як основи для розробки державної монетарної політики;
- структуру та принципи функціонування грошової системи;
- базові принципи організації банківської системи та діяльності банків;
- специфіку розвитку і функціонування валютного ринку;
- причини виникнення інфляційних процесів, закономірності їх розвитку і методи державного регулювання інфляції;
- особливості діяльності та інструменти роботи небанківських фінансових посередників.

вміти:

- об'єктивно оцінювати економічні явища та процеси, що відбуваються у суспільстві;

- досліджувати поточний стан і визначати перспективи розвитку фінансового посередництва;
- аналізувати динаміку та тенденції на грошово-кредитному ринку, зокрема діяльність центрального банку в рамках його грошово-кредитної політики;
- застосовувати набуті знання у практичній діяльності, включаючи професійну роботу та проведення наукових досліджень.

1.2. Навчально-методичні матеріали дисципліни

Базова література:

1. Фінанси : підручник / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій, О. В. Любкіна, О. Д. Рожко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; за ред. І. О. Лютий. Київ : ЗУНУ, 2023. 715 с.
2. Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. 632 с.
3. Гроші та кредит : підручник. За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.
4. Іванчук Н. В. Гроші і кредит : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.

Допоміжна література:

5. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456–VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
6. Голюк В. Я. Фінанси, гроші та кредит : навч. посіб. Київ : КПІ ім. І. Сікорського, 2017. 340 с.
7. Грушко В. І., Наконечна О. С., Чумаченко О. Г. Національні фінанси: підручник. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
8. Гроші та кредит : підручник / за наук. ред. М. І. Савлука; 6-ге вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2011. 589 с.
9. Карлін М. І., Проць Н. В., Борисюк О. В. Публічні фінанси : навчальний посібник. [Електронне видання] / за ред. д. е. н., проф. М. І. Карліна. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с.
10. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика : навч. посібник / 3-є видання. К. : Центр учбової літератури, 2019. 352 с.
11. Коваленко Д. І., Венгер В. В. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2013. 578 с.
12. Луніна І. О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання :

монографія Київ : ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України», 2020. 440 с.

13. Мельник Л. В. Ресурсний потенціал іпотечного кредитування в аграрній сфері: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2019. 302 с.

14. Мельник Л. М. Критеріальні підходи до оцінювання бюджетної безпеки на регіональному рівні. Фінансово-економічна політика в контексті інноваційного розвитку України : колективна монографія / За заг. ред. Мельника Л. В. Частина 2. Київ : Кондор, 2021, 200 с.(внесок автора С. 57–67).

15. Муніципальні фінанси : навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. Тернопіль : Астон, 2015. 360 с.

16. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

17. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів : практичний посібник. Київ : ІБСЕД, 2016. 25 с.

18. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.00.

19. Про Національний банк України: Закон України № 679 - XIV від 20.05.1999.

20. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV.

21. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку: Положення затверджене Указом Президента України від 23.11. 2011 р. №1063/2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

22. Теорія та історія фінансової системи : навч. посібник / О. Ю. Клепанчук, Н. Б. Татарин, О. П. Нагорнюк та ін.; за заг. редакцією О. Ю. Клепанчук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2021. 282 с.

23. Тимохова Г. Б. Фінанси, гроші та кредит : навчальний посібник для ст.-ів ВНЗ. К. : Кондор, 2019. 592 с.

24. Щетинін А. І. Гроші та кредит : навчальний посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 163 с. Серія «Бізнес. Економіка. Фінанси».

25. Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Фінанси : навчальний посібник. Львів : Видавництво «Простір-М», 2018. 298 с.

2. Завдання до виконання

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІНАНСИ ТА ФІНАНСОВА СИСТЕМА

2.1. Сутність фінансів та їх роль у суспільстві

1. Сутність фінансів.
2. Функції фінансів.
3. Моделі фінансових відносин.
4. Фінансово-кредитний механізм.
5. Фінансові ресурси.

Основні поняття теми:

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – сумарна ринкова вартість кінцевих продуктів і послуг, виготовлених на території країни за певний період часу, як правило, за рік.

Національне багатство — це вартість нагромаджених в Україні матеріальних цінностей та залучених у виробництво природних ресурсів.

Первинний розподіл – це розподіл новоствореної вартості і формування первинних доходів суб'єктів фінансових відносин.

Перерозподіл – полягає у створенні та використанні централізованих фондів грошових коштів.

Фінанси – це економічні відносини з приводу розподілу, перерозподілу і використання в грошовій формі вартості ВВП, а в певних умовах і національного багатства.

Фінансові ресурси – це грошові фонди, які створюються в процесі розподілу, перерозподілу і використання ВВП за певний період.

Фінансово-кредитний механізм – це сукупність форм, фінансових методів та важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Функції фінансів – вияв сутності фінансів, специфічні способи вираження їх властивостей, реалізації суспільного призначення фінансів як економічної категорії.

Тестові завдання:

1. Фінанси – це :

- а) економічні відносини
- б) товарно-грошові відносини
- в) вірної відповіді немає
- г) виробничі відносини

2. Що охоплюють фінансові відносини:

- а) сферу матеріального виробництва
- б) суспільні відносини
- в) невиробничу сферу

г) як виробничу, так і невиробничу сфери

3. Які функції виконують фінанси:

- а) розподільну і контрольну
- б) накопичувальну і контрольну
- в) розподільну і перерозподільну
- г) фіскальну і контрольну

4. У чому полягає поняття контрольної функції фінансів:

- а) у контролі за доходами фізичних та юридичних осіб
- б) у контролі за ефективністю використання фінансових ресурсів всіма суб'єктами фінансових відносин
- в) у контролі з боку суспільства за розподілом ВВП і НД
- г) у свідомій діяльності людей щодо контролю за розподілом грошових коштів

5. Функції фінансів є способом прояву:

- а) сутності фінансів
- б) ролі держави у розподілі ВВП
- в) сутності фінансів і їх суспільного призначення
- г) природи фінансів

6. Які сфери включає фінансова система України:

- а) місцеві фінанси, страхування, фінансовий і валютний ринки
- б) міжнародні фінанси, страхування, державні фінанси, ринок капіталів, фінанси домашніх господарств
- в) валютний ринок, фінанси підприємств невиробничої сфери, державний кредит, міжнародні фінанси, місцеві бюджети
- г) державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, фінансовий ринок, міжнародні фінанси

7. Чим відрізняються фінанси від грошей:

- а) змістом
- б) функціями
- в) змістом і функціями
- г) правильною відповіді немає

8. Наявність фінансових відносин у державі є:

- а) суб'єктивним фактором
- б) об'єктивною необхідністю
- в) правильні відповіді а і б
- г) правильною відповіді немає

9. Суб'єктом фінансів є:

- а) держава, юридичні та фізичні особи
- б) валовий внутрішній продукт
- в) національне багатство
- г) податки

10. Об'єктом фінансів є:

- а) валовий внутрішній продукт та національне багатство

- б) держава
- в) юридичні та фізичні особи
- г) прибуток підприємства

Завдання для розрахунків:

Завдання 1. Розрахувати обсяг ВВП за такими даними:

фактичне кінцеве споживання домогосподарств — 160000,0 млн грн;

інвестиції в основний капітал підприємств — 40000,0 млн грн;

витрати зведеного бюджету — 65000,0 млн грн;

експорт товарів і послуг — 25000,0 млн грн;

імпорт товарів і послуг — 20000,0 млн грн.

Завдання 2. Розрахувати, яка частина валового національного доходу була спожита, за такими даними: валовий внутрішній продукт — 2000 млрд грн; чистий факторний дохід з-за кордону — -3,0 млрд грн; трансферти з-за кордону — 4,5 млрд грн; розмір заощаджень — 270 млрд грн.

Завдання 3 Фактична кількість грошей в обігу 5000 грошових одиниць. Середня кількість вироблених товарів 6500 одиниць. Середній рівень цін 4 грошових одиниці. Швидкість обігу грошей $V_1 = 3$ оберти, $V_2 = 6$ обертів. Визначити необхідну грошову масу та проаналізуйте ситуацію.

Завдання 4. Порівняйте та проаналізуйте стан економік Польщі, Німеччини, Швеції й України за ВВП на душу населення згідно з паритетом купівельної спроможності в динаміці за три останні роки. Дайте розширену аргументацію та наведіть можливі причини відставання України.

Завдання 5. Запропонуйте основні напрями вдосконалення фінансової політики України на сучасному етапі.

2.2. Фінансова система

1. Поняття фінансової системи та її структура.
2. Законодавче регулювання фінансових відносин.
3. Фінансова політика.
4. Методи управління публічними фінансами.

Основні поняття теми:

Державні фінанси – економічні відносини з приводу формування та використання грошових ресурсів, що зосереджені в руках держави і призначені для виконання державою її функцій (економічних, соціальних, політичних).

Державний кредит - економічні відносини, які виникають між державою (в особі Міністерства фінансів і місцевих органів влади) і юридичними та фізичними особами з приводу мобілізації тимчасово вільних грошових коштів для покриття дефіциту бюджету.

Державне страхування - економічні відносини з приводу формування і використання резервних та страхових фондів для відшкодування збитків громадянам і господарським структурам. Держава виступає страховиком і розпорядником державних страхових фондів і резервів.

Державні цільові фонди - сукупність фондів грошових коштів, які знаходяться у розпорядженні центральних і місцевих органів влади і використовуються на певні цілі, що мають першорядне значення для країни.

Децентралізовані фінанси (фінанси підприємств) - система економічних відносин, які виникають з приводу створення, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів для задоволення власних потреб колективу, забезпечення поточної господарської діяльності підприємства та його економічного розвитку.

Зведений бюджет - це фінансовий план створення та використання централізованих грошових коштів на рівні держави та її регіонів

Фінансова система – це форма організації фінансових відносин у країні.

Тестові завдання:

1. Фінансова система — це:

- а) сукупність відносно обособлених, але взаємопов'язаних між собою ланок фінансових відносин
- б) особлива, специфічна форма виробничих відносин, пов'язана з процесом розподілу та перерозподілу частки ВВП
- в) особливий, опосередкований системою грошових відносин тип економічних відносин

г) сукупність методів, форм та важелів

2. Валовий внутрішній продукт — це:

- а) сума валових продуктів всіх галузей економіки
- б) загальна кількість вироблених товарів та послуг
- в) загальна вартість всіх доходів
- г) вірної відповіді немає

3. Фінансові ресурси держави — це:

- а) грошові кошти, які створюються у процесі розподілу та перерозподілу частки

ВВП

- б) система грошових фондів, які сконцентровані в руках держави
- в) грошові кошти, які сконцентровані у Державному бюджеті
- г) вірної відповіді немає

4. Децентралізовані фінансові ресурси — це:

- а) фінансові ресурси, які знаходяться у Державному бюджеті
- б) фінансові ресурси, які знаходяться в місцевих бюджетах
- в) фінансові ресурси, які знаходяться у суб'єктів економічної діяльності та у

населення

- г) вірної відповіді немає

5. Централізовані фінансові ресурси — це:

- а) фінансові ресурси, які знаходяться у Державному бюджеті
- б) фінансові ресурси, які знаходяться в місцевих бюджетах
- в) фінансові ресурси, які знаходяться у суб'єктів економічної діяльності та у

населення

- г) фінансові ресурси, які знаходяться в бюджетах всіх рівнів та цільових фондах

6. До складу загальнодержавних фінансів входять:

- а) Державний бюджет, Пенсійний фонд
- б) фінанси, які сконцентровані у населення
- в) фінанси підприємств недержавної форми власності
- г) фінанси підприємств державної форми власності

7. Джерелами формування децентралізованих фінансових ресурсів є:

- а) доходи суб'єктів економічної діяльності всіх форм власності
- б) Державний бюджет
- в) місцеві бюджети
- г) вірної відповіді немає

8. Фінанси виконують наступні функції:

- а) розподільча
- б) контрольна
- в) фіскальна
- г) регулююча

9. Фінансовий механізм — це:

а) інструмент формування та використання централізованих та децентралізованих фондів фінансових ресурсів

- б) сукупність юридичних норм, які регламентують фінансові відносини

в) сукупність економіко – організаційних та правових норм, методів та важелів

управління фінансовою діяльністю держави

г) фінансовий контроль, фінансове право

10. Головна функція фінансової системи полягає у:

а) задоволенні людських потреб

б) пізнанні сутності фінансів

в) виявленні виробничих відносин

д) організації суспільних відносин

Практична частина:

Задача 1. Визначити величину фінансових ресурсів підприємства у вигляді чистого прибутку за звітний період та суму централізованих фінансових ресурсів, які повинні спрямовуватись підприємством у державний бюджет у вигляді податку на прибуток.

Вихідні дані для розрахунку

Показники	Сума, грн.
1	2
1. Дохід від реалізованої продукції	5000
2. Отримано фінансову допомогу	2000
3. Реалізовано основні засоби	1000
4. Нараховано % банком за користування вільними коштами	350
5. Витрати, пов'язані з виробництвом продукції	3000
6. Витрати на рекламу	250
7. Виплачені дивіденди	160
8. Отримано штраф за невиконання умов угоди від іншої фірми	110

Задача 2. Визначити величину децентралізованих фінансових ресурсів, якщо виручка від реалізації продукції підприємства становить 158000 грн. (в т.ч. ПДВ), собівартість продукції становить 105000 грн., доходи від продажу зайвого устаткування 25000 грн., доходи від купівлі-продажу цінних паперів 18000 грн.

Задача 3. Визначити величину фінансових ресурсів підприємства у вигляді чистого прибутку за звітний період та суму централізованих фінансових ресурсів, які повинні спрямовуватись підприємством у державний бюджет у вигляді податку на прибуток.

Вихідні дані для розрахунку

Показники	Сума, грн.
-----------	------------

1	2
1. Сплачено штрафів	1000
3. Кошти, отримані у вигляді безповоротної допомоги	2500
4. Витрати на виплату дивідендів	1500
5. Витрати на придбання електричної енергії	1200
6. Доходи від спільної діяльності у вигляді дивідендів	5000
7. Нараховано ПДВ	600
8. Доходи від торгівлі борговими зобов'язаннями	1800

Задача 4. Визначити величину фінансових ресурсів підприємства у вигляді чистого прибутку та ту його частину, яка може бути спрямована на впровадження нових технологій, використовуючи наступні дані:

Вихідні дані для розрахунку

<i>Показники</i>	<i>Сума, грн.</i>
1	2
1. Доход від реалізації товарів	10300
2. Придбано долари США по курсу 41,3 грн.	580
3. Продано долари США по курсу 42,5 грн.	580
4. Придбана туристична путівка	1100
5. Податкове зобов'язання	1717
6. Виробничі витрати	5400
7. Перераховано авансовий внесок податку на прибуток	670
8. Зроблено відрахування у фонд розвитку виробництва, %	8

Задача 5. Підприємство придбало матеріали за 39 тис. грн. (з ПДВ) Витрати на заробітну плату становлять 40 тис. грн. Вартість основних засобів на початок року 260 тис. грн. Річна норма амортизації 8 %. Від реалізації продукції підприємство отримало 650 тис. грн. (з ПДВ). Визначити величину децентралізованих фінансових ресурсів у вигляді чистого прибутку та амортизаційних відрахувань.

Задача 6. Визначити величину централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів, використовуючи наступні дані:

Вихідні дані для розрахунку

<i>Показники</i>	<i>Сума, тис. грн.</i>
Прибуток від операційної діяльності	17154,6

Доход від участі в капіталі	325,4
Інші доходи	1812,6
Фінансові витрати	2453,6
Інші витрати	751,2

Задача 7. Визначити величину децентралізованих фінансових ресурсів підприємства, використовуючи наступні дані:

Вихідні дані для розрахунку

<i>Показники</i>	<i>Сума, грн.</i>
1	2
1. Виручка від реалізації продукції	75320
2. ПДВ	?
3. Собівартість продукції	67780,1
4. Інші операційні доходи	19970
5. Адміністративні витрати	1660,4
6. Витрати на збут	236,5
7. Інші операційні витрати	18192,3

Задача 8. Визначити величину централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів, використовуючи наступні дані:

Вихідні дані для розрахунку

<i>Показники</i>	<i>Сума, грн.</i>
1	2
1. Доход від реалізації продукції	25100
2. Інші операційні доходи	8200
3. Отримано безповоротну фінансову допомогу	400
4. Виробничі витрати	13100
5. Витрати на виробничу рекламу в межах норм	300
6. Сплачено дивіденди акціонерам	400
7. Податковий кредит	1000
8. Податкове зобов'язання	4900
9. Передплачено журнал на виробничі цілі	120

Задача 9. Підприємство придбало матеріали за 18 тис. грн. (з урахуванням ПДВ). Витрати на заробітну плату становлять 23 тис. грн. Від реалізації продукції підприємство отримало 112 тис. грн. (з ПДВ). Визначити величину

централізованих фінансових ресурсів, які передаються у бюджет та цільові фонди.

2.3. Бюджетна система і бюджетний устрій

1. Сутність бюджету та бюджетних відносин.
2. Структура бюджетної системи України.
3. Етапи бюджетного процесу.
4. Бюджетне регулювання.

Основні поняття теми:

Бюджет – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Бюджетна класифікація – групування доходів та видатків бюджету за відповідними ознаками, що забезпечує загальнодержавну і міжнародну порівнянність бюджетних даних

Бюджетний процес — це регламентований законодавством порядок створення бюджету та його виконання.

Бюджетне регулювання – це щорічний перерозподіл загальнодержавних централізованих ресурсів між різними ланками бюджетної системи з метою збалансування бюджетів нижчого рівня.

Бюджетна система України – сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

Бюджетний устрій — це організація і принципи побудови бюджетної системи, її структура, взаємозв'язок між окремими ланками.

Тестові завдання:

1. Бюджетний устрій — це:

- а) сукупність бюджетів різних рівнів
- б) організація і принципи побудови бюджетної системи, її структура, взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи
- в) взаємопов'язана система фінансових інститутів, визначена адміністративно-територіальним устроєм
- г) взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи

2. Бюджетне регулювання — це:

- а) регулювання доходів та видатків Державного бюджету
- б) перерозподіл грошових коштів між різними ланками бюджетної системи
- в) перерозподіл грошових коштів між різними адміністративно-територіальними районами

г) усі відповіді правильні

3. Хто здійснює бюджетне регулювання:

- а) Верховна Рада
- б) Міністерство фінансів
- в) Кабінет Міністрів України
- г) кожний представницький орган щодо бюджетів нижчого рівня

4. Проект Державного бюджету на наступний рік затверджує:

- а) Верховна Рада України
- б) Міністерство фінансів України
- в) Кабінет Міністрів України
- г) вірної відповіді немає

5. Виконання державного бюджету здійснює:

- а) Верховна Рада України
- б) Міністерство фінансів України
- в) Кабінет Міністрів України
- г) вірної відповіді немає

6. Управління виконанням державного бюджету здійснює:

- а) Верховна Рада України
- б) Міністерство фінансів України
- в) Кабінет Міністрів України
- г) вірної відповіді немає

7. Проект Державною бюджету на наступний рік складає:

- а) Верховна Рада України
- б) Міністерство фінансів України
- в) Кабінет Міністрів України
- г) вірної відповіді немає

8. Бюджетний період — це:

- а) строк, на протязі якого діє складений та затверджений бюджет
- б) строк з початку складання проекту бюджету до моменту затвердження звіту про його виконання
- в) строк розглядання проекту бюджету законодавчим органом держави
- г) вірної відповіді немає

9. Бюджет України — це:

- а) державний бюджет
- б) місцевий бюджет
- в) бюджет розвитку
- г) консолідований бюджет

10. Принципи побудови бюджетної системи залежать насамперед від:

- а) Закону України «Про державний бюджет України»
- б) демократичних засад у суспільстві
- в) адміністративно-територіального поділу
- г) рішення органу місцевого самоврядування

Практична частина:

Задача 1. Знайдіть хибні твердження серед запропонованих.

1. До запозичень держава вдається при бюджетному дефіциті.
2. Коли держава бере на себе відповідальність за погашення позик чи погашення інших зобов'язань, взятих фізичними і юридичними особами, вона є позичальником. (Вона є гарантом)
3. Як економічна категорія державний кредит є на стику двох видів грошових відносин - фінансів і кредиту - і поєднує їх особливості.
4. Сутність операцій на відкритому ринку, спрямованих на збільшення грошової маси, полягає у купівлі державних облігацій.
5. Виступаючи на фінансовому ринку як позичальник, держава збільшує попит на позичкові кошти і таким чином сприяє зниженню ціни кредиту.
6. У сучасних умовах надходження від державних позик стали другим після податків способом фінансування витрат бюджету.
7. Обсяги операцій держави, що виступає як кредитор, значно вищі, ніж держави, що виступає як позичальник. (Будучи кредитором, держава за рахунок коштів бюджету надає на платній основі за умови обов'язкового повернення кредити юридичним і фізичним особам. Обсяг таких операцій значно менший)
8. При запозиченні коштів державою забезпеченням кредиту є все майно, що перебуває в її власності.
9. Принципами державного кредиту є поворотність і платність
10. Облігації з "нульовим" купоном не підлягають обігу на ринку цінних паперів.

Задача 2. На основі даних Державного веб-порталу бюджету для громадян, за посиланням <https://openbudget.gov.ua/>:

- а) проаналізуйте структуру доходів та видатків Зведеного бюджету України;
- б) побудуйте діаграми за отриманими результатами.

Задача 3. На основі даних Державного веб-порталу бюджету для громадян, за посиланням <https://openbudget.gov.ua/>, необхідно:

- а) проаналізувати структуру доходів та видатків Зведеного бюджету Рівненської області;
- б) побудувати діаграми за отриманими результатами.

Задача 4. За наступними вихідними даними проаналізувати структуру доходів бюджету, визначити величину дефіциту (профіциту) бюджету та провести аналіз забезпеченості регіону бюджетними ресурсами.

Аналіз забезпеченості регіону бюджетними ресурсами

№	Найменування	Роки			Темп росту, %
		1	2	3	
<i>Вихідні дані</i>					
1	Доходи бюджету, млн. грн	16027,8	12524,6	15152,4	
2	Доходи бюджету власні, млн. грн	5809,1	6273,7	7654,0	
3	Витрати бюджету, млн. грн	16187,2	12420,7	14724,5	
4	Податкові доходи, млн. грн	5261,4	5760,8	7008,5	
5	Місцеві податки та збори, млн. грн	1227,4	1263,6	1509,2	
6	Неподаткові надходження, млн. грн	486,2	439,9	574,4	
7	Доходи від операцій з капіталом, млн. грн	61,3	72,6	71,1	
8	Цільові фонди	0,3	0,5	-	
9	Трансферти, млн. грн	8158,3	5033,6	6811,2	
10	Чисельність населення, тис. осіб	1153	1148,5	1141,8	
11	Доходи зведеного бюджету України, млн. грн.	1289849,2	1376673,8	1662333,6	
<i>Розрахункові показники</i>					
1	Коефіцієнт участі МБ у формуванні ЗБ України, %				
2	Рівень податкових надходжень, %				
3	Коефіцієнт бюджетного покриття, %				
4	Коефіцієнт фінансової залежності, %				
5	Коефіцієнт автономії, %				
6	Коефіцієнт дотаційності, %				
7	Коефіцієнт податкової самостійності, %				

8	Коефіцієнт бюджетної результативності грн/чол				
9	Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення, грн/чол.				

2.4. Податкова система та принципи її формування

1. Економічна сутність податків.
2. Елементи податку, їх характеристика.
3. Класифікація податків та їх види.
4. Принципи формування податкової системи.

Основні поняття теми:

Податки загальнодержавні – податки, установлені органами законодавчої влади та обов’язкові для справляння на всій території держави.

Податки і збори місцеві – обов’язкові платежі юридичних осіб та громадян до місцевих бюджетів. Конкретні види податків для кожної адміністративної території, їх ставки, порядок сплати встановлюють і визначають органи місцевого самоврядування відповідно до переліку і в межах граничних розмірів, установлених органами законодавчої влади.

Податки непрямі – це податки, які встановлюються в цінах товарів та послуг і сплачуються за рахунок цінової надбавки, а їх розмір для окремого платника прямо не залежить від його доходів.

Податки прямі – це податки, які встановлюються безпосередньо щодо платників і сплачуються за рахунок їхніх доходів, а сума податку безпосередньо залежить від розмірів об’єкта оподаткування.

Податкова система – сукупність урегульованих правовими нормами загальнодержавних і місцевих податків, зборів та інших обов’язкових платежів до бюджетів усіх рівнів, а також форми та методи побудови самої системи.

Податкові відносини – відносини, які складаються в держави з юридичними і фізичними особами з приводу примусового вилучення частини створеної вартості і формування фонду фінансових ресурсів держави.

Система оподаткування – система установлення і справляння податків. Характеризується такими елементами: платник, об’єкт оподаткування, податкова ставка, одиниця оподаткування тощо та механізмом обчислення і сплати податків.

Ставка податку – розмір податку на одиницю оподаткування. Може бути твердою і відсотковою.

Тестові завдання:

1. Податкова система – це:

- а) система норм, яка базується на принципах гласності, загальності, обов'язковості, соціальної справедливості, фіскальної та економічної ефективності
- б) комплекс податкових заходів, який істотно впливає на економічну діяльність суб'єктів господарювання, стимулюючи їх економічну та інвестиційну активність
- в) сукупність правових норм, що регулюють розміри, форми, методи і терміни стягнення податків і платежів, які носять податковий характер і необхідні державі для виконання її функцій
- г) сукупність податків, зборів, платежів до бюджету та внесків до державних цільових фондів, що стягуються у визначеному порядку

2. Які функції виконують податки?

- а) економічну
- б) контрольну
- в) фіскальну
- г) превентивну
- д) регулюючу

3. Які податки називаються непрямими?

- а) податки, які безпосередньо встановлюються тим, хто їх сплачує і які розраховуються та сплачуються з доходів самих платників
- б) податки, які сплачуються покупцями в цінах на товари та послуги, а перераховуються до бюджету продавцями відповідних товарів і послуг
- в) податки, які встановлюються на загальнодержавному рівні
- г) податки, які сплачуються за майно, що знаходиться в розпорядженні платника

4. Які податки називаються прямими?

- а) податки, які встановлюються на майно і доходи безпосередньо тим, хто їх сплачує та які сплачуються платниками з власних доходів
- б) податки, які сплачуються покупцями в цінах на товари та послуги, а перераховуються до бюджету продавцями відповідних товарів і послуг
- в) податки, які встановлюються на загальнодержавному рівні
- г) податки, які сплачуються з операцій реалізації рухомого і нерухомого майна

5. За формою оподаткування податки поділяються на:

- а) прямі, непрямі
- б) загальнодержавні, місцеві
- в) розкладні, окладні

г) вірної відповіді немає

6. Податку на додану вартість –це:

а) податок, який нараховується на прибуток підприємств

б) податок, який нараховується у вигляді надбавки до ціни товарів та послуг, що продаються

в) податок, який нараховується з доходів покупців товарів і послуг

г) податок, який нараховується у вигляді надбавки до ціни окремих видів товарів

7. Яка риса найбільш притаманна податковій системі України?

а) висока мобільність

б) стабільність

в) системність

г) наукова обґрунтованість

8. На думку фізіократів доходи держави можуть формуватися за рахунок податку на:

а) продукцію промисловості

б) приватну власність

в) землю

г) прибуток

9. Тургенєв І.С. зауважує, що джерелом сплати податків повинен бути:

а) загальний дохід

б) державний дохід

в) дохід від володіння землею

г) чистий дохід

10. В Україні ПДВ введено:

а) з 1 січня 1992 року

б) з 1 березня 1992 року

в) з 1 січня 1994 року

г) з 1 січня 1996 року

Практична частина:

Задача 1. Зарплата працівника дорівнює мінімальній зарплаті 7100 грн.

Визначте:

а) яку суму податків утримують із заробітної плати працівника;

б) яку суму отримає працівник, після утримання податків;

в) яку суму має сплатити роботодавець.

Задача 2. Фізична особа надала у період з 3 по 30 листопада 2024 року послуги / виконала роботу на умовах договору цивільно-правового характеру на суму 3800 грн. Визначте суми нарахування на винагороду фізичної особи за договором ЦПХ.

Задача 3. Працівник виконує свої обов'язки на умовах неповного робочого часу. За відпрацьований період йому нараховано заробітну плату в розмірі 3700 грн. Відповідно до цього, які суми нарахувань на заробітну плату будуть?

Задача 4. Визначити суму податків і зборів, що сплатить підприємство до бюджету за звітний місяць.

1. Витрачено на придбання сировини, в тому числі ПДВ - 24600 грн.
2. Витрачено на придбання матеріалів, без ПДВ - 18200 грн.
3. Заробітна плата - 19400 грн.
4. Виручка від реалізації продукції - 512500 грн.
5. Ставка акцизного податку за 1л. спирту – 133,31 грн.
6. Імпортовано пляшок горілки - 0,5л. - 8100 шт.
7. Міцність горілки - 40%.
8. Амортизація - 22300 грн.
9. Виплачено дивідендів - 17400 грн.
10. Доходи від продажу устаткування, у т.ч. ПДВ - 16600 грн.
11. Доходи від цінних паперів - 20100 грн.
12. Витрати на перевезення - 12800 грн.

Задача 5. На митну територію України ввезено товар з метою подальшого перепродажу. Використовуючи вихідні дані, які наведені в таблиці, необхідно розрахувати:

1. суму мита.
2. суму акцизного збору (у разі, якщо товар є підакцизним).
3. суму ПДВ, що сплачується на митниці.
4. ціну реалізації товару.
5. суму ПДВ, яку торговельне підприємство перерахує до бюджету.

Після виконання розрахунків зробіть відповідні висновки. Для визначення курсу долара слід скористатися офіційними даними, розміщеними на сайті Національного банку України на дату виконання розрахункової роботи.

Таблиця

Вихідні дані для розрахунку

Варіант	Фактурна вартість, дол.	Транспортні витрати, дол.	Ставка митного збору, %	Ставка мита, %	Ставка акцизного збору, %	Витрати торгівлі, грн	Прибуток, грн
1	4500	500	0,6	5	15	2600	7000
2	5000	1000	0,6	8	20	3200	6000
3	3800	700	0,6	12	-	1800	8000
4	4200	1200	0,6	17	16	3100	5000
5	3500	600	0,6	10	-	1900	9000

Задача 6. Визначити суму податків та зборів що сплатить підприємство до бюджету та державних фондів за звітний місяць.

1. Витрати на сировину, в т.ч. ПДВ - 2800 грн.
2. Витрати на матеріали, в т.ч. ПДВ - 3000 грн.
3. Заробітна плата - 12700 грн.
4. Виручка від реалізації - 128900 грн.
5. Площа земельної ділянки, що перебуває в користуванні зайнята багаторічними насадженнями – 30 га.
6. Вартість 1га ділянки - 320 грн.

2.5. Фінансовий ринок та його структура

1. Сутність і значення фінансового ринку. Типи фінансових ринків
2. Фондовий ринок та його учасники
3. Фондова біржа.
4. Методика розподілу дивідендів по акціям

Основні поняття теми:

Біржовий ринок – частина ринку цінних паперів, на якому здійснюються угоди, що укладаються на фондовій біржі, й охоплює насамперед вторинний ринок, хоча в окремих випадках і первинне розміщення цінних паперів може здійснюватися через фондову біржу.

Валютний ринок – складова грошового ринку, що обслуговує внутрішній та міжнародний платіжний оборот за допомогою обміну однієї валюти на іншу в формі купівлі-продажу.

Вартість банківських кредитів – річні відсотки, що сплачує позичальник комерційному банку за користування кредитами.

Державне регулювання ринку цінних паперів — здійснення державою

комплексних засобів, щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком цінних паперів.

Обіг цінних паперів — це укладення та виконання угод щодо цінних паперів.

Ринок капіталів – ринок середньо – та довгострокових капіталів або грошових коштів (на термін понад один рік), що представляють інвестиційний фактор у розвитку економіки.

Фінансовий ринок — це система економічних та правових відносин, пов'язаних із купівлею – продажем або випуском та обігом фінансових активів.

Фінансові посередники — це юридичні особи, які надають послуги по передачі коштів від потенційних заощаджувачів до потенційних інвесторів і від інвесторів до емітентів.

Фондова біржа – організаційно оформлений, постійно діючий ринок на якому відбувається торгівля ЦП за ринковими цінами

Фондовий ринок — є складовою частиною фінансового ринку і представлений акціями, облігаціями, казначейськими векселями, депозитними сертифікатами та ін.

Цінні папери – це грошові документи, що засвідчують права володіння або відносини позики, передбачають виплату доходу у формі дивідендів та процентів, або можливість передачі грошових та інших прав.

Тестові завдання:

1. Акція — це:

а) цінний папір, який засвідчує право власника на частку власності акціонерного товариства

б) письмове боргове зобов'язання, яке надає його власнику право вимагати від боржника сплати визначеної в ньому суми

в) цінний папір, який засвідчує право власника на отримання його номінальної вартості у встановлений термін зі сплатою фіксованого відсотка

г) вірної відповіді немає

2. Курсова вартість акції — це:

а) ціна, за якою випускається акція

б) поточна ціна, яка визначається на фондовому ринку

в) ціна, яка вказана на цінному папері

г) вірної відповіді немає

3. Вексель — це:

а) цінний папір, який засвідчує право власника на частку власності

акціонерного товариства

б) письмове боргове зобов'язання, яке надає його власнику право вимагати від боржника сплати визначеної в ньому суми

в) цінний папір, який засвідчує право власника на отримання його номінальної вартості у встановлений термін зі сплатою фіксованого відсотка

г) вірної відповіді немає

4. Облігація — це:

а) цінний папір, який засвідчує право власника на частку власності акціонерного товариства

б) письмове боргове зобов'язання, яке надає його власнику право вимагати від боржника сплати визначеної в ньому суми

в) цінний папір, який засвідчує право власника на отримання його номінальної вартості у встановлений термін з сплатою фіксованого відсотка

г) вірної відповіді немає

5. Фондова біржа — це ринок, який:

а) здійснює торгівлю товарами

б) регулярно функціонує і на якому здійснюється торгівля цінними паперами

в) регулярно функціонує і на якому здійснюється торгівля нерухомим майном

г) вірної відповіді немає

6. Середній показник біржової активності, що узагальнює динаміку цін на цінні папери і свідчить про зміни в рівні цін, — це:

а) курсова ціна

б) біржовий індекс

в) котирувальна ціна

г) середньозважена ціна

7. Фондова біржа, що перебуває під постійним державним контролем, відноситься до:

а) публічно-правової

б) правової

в) змішаної

г) всі відповіді вірні

8. Який з наведених факторів впливає на ціну акцій?

а) попит та пропозиція

б) місячний календар

в) фази місяця

г) погода в країні

9. Яка роль брокера на фондовому ринку?

- а) визначає ціни на акції
- б) укладає угоди між купцем та продавцем фінансових інструментів
- в) контролює роботу уряду на фондовому ринку
- г) визначає монетарну політику країни

10. Учасники фінансових ринків поділяють на:

- а) фінансових посередників
- б) інвестори
- в) емітенти
- г) держава

Практична частина:

Задача 1. Акціонерний капітал фірми – 44000грн.. Кількість випущених акцій – 4000 шт. Визначте номінальну ціну акцій.

Задача 2. Визначити суму дивідендів, яку слід виплатити власникам простих і привілейованих акцій та вибрати фірму, яка найбільш повно може задовольнити вимоги своїх акціонерів.

<i>Показники</i>	<i>Фірми</i>		
	1	2	3
Кількість простих акцій становить	25000	40000	18000
Кількість привілейованих акцій	5000	10000	8000
Номінальна ціна акцій	12	10	8
Розмір дивіденду по привілейованих акціях	12%	9%	11%
Загальна сума дивіденду	160000		

Задача 3. Вклад у 100 тис. грн внесено на депозитний рахунок у банку на два роки під 20 % річних (за умови нарахування складних відсотків). Банк нараховує проценти помісячно. Визначте: 1) майбутню вартість вкладу; 2) річну ефективну ставку складних процентів; 3) вартість вкладу наприкінці кожного року.

Задача 4. Визначити суму дивідендів, яку слід виплатити власникам простих і привілейованих акцій з повною участю у прибутках.

<i>Показники</i>	<i>Сума</i>
1. Кількість випущених акцій, шт.	15000
2. Загальна сума емісії акцій, грн.	300000

3. Кількість привілейованих акцій, % від загальної кількості	10
4. Фіксований дивіденд по привілейованих акціях, %	12
5. Період попередньої несплати дивідендів, роки	2
6. Маса дивіденду, грн.	120000

Задача 5. Визначити суму дивідендів, яку слід виплатити власникам простих і привілейованих акцій.

<i>Показники</i>	<i>Сума</i>
1. Кількість випущених акцій, шт.	20000
2. Акціонерний капітал, грн.	240000
3. Кумулятивні привілейовані акції, грн	24000
4. Фіксований дивіденд по привілейованих акціях, %	9
5. Період попередньої несплати дивідендів, роки	2
6. Прибуток за звітний період, грн.	100000
7. Доля прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів, %	70

Задача 6. Визначити суму дивідендів, яку слід виплатити власникам простих і привілейованих акцій з частковою участю у прибутках.

<i>Показники</i>	<i>Сума</i>
1. Загальна кількість випущених акцій, шт.	80000
2. Загальна сума емісії акцій, грн.	740000
3. Кількість привілейованих акцій, % від загальної кількості	10
4. Фіксований дивіденд по привілейованих акціях, %	10
5. Період попередньої несплати дивідендів, роки	2
6. Маса дивіденду, грн.	170000
7. Максимальний фіксований відсоток по привілейованим акціям з обмеженою участю у прибутках, %	12

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ГРОШОВИЙ ОБІГ ТА КРЕДИТ

2.6. Сучасні гроші: суть, функції та роль в економіці

1. Сутність грошей.
2. Форми грошей та їх еволюція.
3. Функції грошей.
4. Роль грошей у розвитку економіки.

Основні поняття теми:

Білонна монета – розмінна монета, яка задовольняє потреби роздрібною торгівлі за товари дрібної вартості і карбується з металу, що коштує дешевше номінального виразу монети.

Готівкові гроші – форма грошей, виготовлена з паперу чи іншого малоцінного матеріалу і використовується у функції засобу обігу та в ряді випадків засобу платежу.

Гроші – специфічний товар, який виконує роль загального еквівалента і володіє властивістю обмінюватись на будь-який інший товар.

Засіб нагромадження – функція грошей, за допомогою якої обслуговується процес нагромадження вартості в її загальній абстрактній формі.

Засіб обігу – функція, в якій гроші виконують роль посередника у обміні товарів та доведенні їх до споживачів.

Засіб платежу – функція грошей, якою забезпечується погашення чисельних форм заборгованості та розрахунків.

Квазігроші – грошові засоби у безготівковій формі, що перебувають на термінових вкладах у комерційних банках.

Кредитні гроші – неповноцінні знаки вартості, які виникли на основі кредитних відносин.

Купівельна спроможність грошей – кількість товарів та послуг, які можна придбати за грошову одиницю.

Міра вартості – функція грошей, яка забезпечує вимірювання вартості товарів та її відображення у формі ціни.

Паперові гроші вид нерозмінних на коштовні метали знаків вартості, що випускаються державою для покриття своїх витрат і наділяються нею примусовим курсом.

Світові гроші – функція, в якій гроші обслуговують рух вартості в міжнародному економічному обороті.

Функція грошей – дія, яку здатні виконувати гроші в процесі обслуговування руху вартості товарів.

Тестові завдання:

1. З наведених нижче визначень суті грошей оберіть найповніше:

- а) гроші – це засіб платежу
- б) гроші – це мірило вартості
- в) гроші є абстрактно-ліквідним активом
- г) гроші – це загальний еквівалент

2. Гроші є:

- а) засобом платежу
- б) засобом нагромадження вартості
- в) засобом обігу
- г) всі відповіді вірні

3. В якій функції гроші обслуговують процес ціноутворення

- а) у функції засобу платежу
- б) у функції міри вартості
- в) у функції засобу обігу
- г) у функції світові гроші

4. Дешеві гроші – це:

- а) гроші, вартість яких на ринку металів вища від їх офіційної грошової вартості
- б) гроші, засновані на використанні в якості мінового еквіваленту дешевого металу
- в) гроші, вартість яких на ринку металів нижча від їх офіційної грошової вартості
- г) депозитні гроші

5. На чому базується вартість неповноцінних грошей?

- а) на купівельній спроможності
- б) на вартості тієї кількості товарів і послуг, які можна придбати за ці гроші
- в) на вартості матеріалу, з якого вони виготовлені
- г) всі відповіді вірні

6. Характеристикою якої функції є дане трактування: гроші виступають як, посередник в обміні товарів:

- а) міра вартості
- б) засіб платежу
- в) засіб нагромадження
- г) засіб обігу

7. Паперові гроші –це:

- а) розмінна монета з дрібною вартістю
- б) нерозмінні на метал знаки, що випускаються державою для покриття своїх (бюджетних) витрат і наділяються нею примусовим курсом, визнаються законодавчо обов'язковими до приймання у всі види платежів
- в) неповноцінні знаки вартості, які емітуються банками на основі кредитування реальної економіки, завдяки чому їх випуск тісно пов'язується з потребами обороту, забезпечується їх вилучення з обороту при погашенні позичок

г) різновид банківських грошей, який існує у вигляді певних сум, записаних на рахунках економічних суб'єктів у банках

8. Товарні гроші – це:

а) гроші, які мають здатність обмінюватись на товари

б) гроші, засновані на використанні в якості загального мінового еквіваленту якогось товару

в) гроші, вартість яких на ринку вища від їх офіційної вартості

г) всі відповіді вірні

9. Монометалізм - це :

а) грошова система, при якій роль загального еквівалента закріплена за двома металами - сріблом і золотом

б) грошова система, при якій один метал (золото або срібло) служить загальним еквівалентом

в) випуск і рух грошових знаків, що виникають на основі кредиту

г) сформована історично і закріплена національним законодавством форма організації устрою грошового обігу в країні

10. Напрямок економічної теорії, в рамках якого аналізуються процеси впливу грошей і грошово-кредитної політики на стан економіки в цілому це:

а) монетаризм

б) меркантилізм

в) кейнсіанство

г) неокейнсіанство

Практична частина:

Задача 1. Розрахуйте величину всіх грошових агрегатів України в 2023 р., якщо:

готівка поза банками – 155 млрд грн.;

готівка в касах юридичних осіб – 40 млрд грн.;

депозити до запитання – 82 млрд грн.;

строкові вклади – 176 млрд грн.;

валютні заощадження – 145 млрд грн.;

кошти за трастовими операціями – 3 млрд грн.;

вартість облігацій держаного займу – 1,9 млрд грн.

Задача 2. Економіка України на кінець року має наступні дані про грошову

масу:

- Готівка поза банками — 150 млрд грн;
- Депозити до запитання — 100 млрд грн;
- Строкові депозити — 250 млрд грн;
- Валютні заощадження — 180 млрд грн;
- Облігації внутрішньої державної позики — 20 млрд грн;
- Кошти на рахунках трастових фондів — 5 млрд грн
- Необхідно визначити величину всіх грошових агрегатів.

Задача 3. В Україні на кінець року є наступні дані про грошову масу: готівка поза банками — 170 млрд грн; депозити до запитання — 105 млрд грн; строкові депозити — 260 млрд грн; валютні заощадження — 210 млрд грн. Необхідно розрахувати величину всіх грошових агрегатів.

Задача 4. Обсяг ВВП становить 280 млрд. грн. На початок року за агрегатом М3 в обігу перебувало 27,8 млрд. грн., на кінець року - 34,1 млрд. грн. Визначити середню швидкість обігу гривні.

Задача 5. Визначити грошову масу, необхідну для обігу, якщо сума цін по реалізованим товарам становить 250 млрд. грн; сума цін товарів, робіт, послуг, проданих у розстрочку 14 млрд. грн.; сума платежів по довгостроковим зобов'язанням, строк сплати яких настав 48 млрд. грн.; сума платежів, що здійснюються шляхом взаємного заліку 1,4 млрд. грн. Середнє число обертів грошей за рік – 6.

Задача 6. За наступними вихідними даними НБУ визначте показники складу та структури грошової маси

Аналіз складу та структури грошової маси

№	Найменування	Роки			Темп росту, %
		1	2	3	
<i>Вихідні дані</i>					
1	Грошовий агрегат Мо, млрд грн	581.01	666.07	716.17	
2	Грошовий агрегат М2, млрд грн	2 069.61	2 500.50	3 076.43	
3	Номінальний валовий внутрішній продукт, млн. грн	5459574	5191028	6537825	

4	Депозити в іноземній валюті, млрд грн	317.93	440.81	498.59	
5	Грошовий агрегат МЗ, млрд грн	2 071.36	2 501.62	3 077.19	
6	Грошовий агрегат М1, млрд грн	1 281.24	1 571.36	1 863.18	
<i>Розрахункові показники</i>					
1	Коефіцієнт готівки (K_2) (характеризує частку готівки поза банками в грошовій масі)				
2	Рівень доларизації грошового обігу ($K_{\text{дол}}$) (показує частку валютної маси у загальній величині грошової маси)				
3	Рівень монетизації (K_m), (співвідношення між грошовою масою в обігу та рівнем виробництва в поточних цінах)				
4	Показник швидкості обігу грошей (V) (частота переходу грошових коштів від одного суб'єкта грошових відносин до іншого)				
5	Час одного обороту грошової маси (Ч)				

Методичні рекомендації для розрахунку:

1. **Коефіцієнт готівки (K_2)** визначається за формулою:

$$K_2 = \frac{M_0}{M_2}$$

2. **Рівень доларизації грошового обігу ($K_{\text{дол}}$)** розраховується за формулою:

$$K_{\text{дол}} = \frac{D_{\text{в}}}{M_2},$$

де $D_{\text{в}}$ -депозити в іноземній валюті (доларах).

Рівень доларизації відображає недовіру населення до національної валюти та має тенденцію до збільшення під час інфляції. За умови високої доларизації національна валюта лише частково виконує функції нагромадження та вимірника вартості.

3. **Рівень монетизації (K_m)**, або коефіцієнт насиченості економіки грошима визначається за формулою:

$$K_M = \frac{M2}{ВВП_n},$$

Монетизація ВВП полягає у доведенні грошової маси в обороті до рівня, достатнього для успішної реалізації всього обсягу вироблених товарів та послуг і погашення боргових зобов'язань.

4. **Показник швидкості обігу грошей** визначається за формулою:

$$V = \frac{ВВП_n}{M2},$$

де $ВВП_n$ — номінальний валовий внутрішній продукт;

$M2$ — грошова маса у національному визначенні.

Цей показник характеризує, скільки в середньому за рік обертів здійснила грошова маса. Швидкість грошового обігу можна визначити як кількість оборотів грошового агрегату (наприклад, $M2$), щоб забезпечити певний рівень економічної діяльності, який приблизно дорівнює номінальному ВВП.

Фактори, що впливають на швидкість обігу :

- обсяг, структура та ефективність суспільного виробництва;
- рівень розвитку ринкових відносин;
- збалансованість попиту та пропозиції;
- рівень інфляції;
- рівень розвитку економічної інфраструктури.

Зміна швидкості обігу відображає зміну реального грошового попиту. Сукупна швидкість обсягу грошової маси формується під впливом обіговості грошових агрегатів.

5. **Час одного обороту грошової маси** - належить до зворотних характеристик швидкості обігу грошей:

$$Ч = \frac{M2 * Д}{ВВП},$$

де $Д$ — число календарних днів у періоді.

Якщо кількість днів, необхідних для одного обороту грошей, скорочується, то для обслуговування одного й того самого обсягу виробництва потрібна менша грошова маса.

2.7. Грошовий ринок

1. Поняття грошового ринку. Структура грошового ринку.
2. Пропозиції грошей.
3. Грошова база та грошовий мультиплікатор.
4. Попит на гроші.
5. Процент, як ціна грошей.
6. Вартість грошей.

Основні поняття теми:

Грошовий агрегат – визначене законодавством відповідно до ступеня ліквідності специфічне угруповання ліквідних активів, які можуть слугувати альтернативними вимірниками грошової маси.

Грошова маса – сукупність залишків грошей у всіх їх формах, що перебувають в розпорядженні учасників грошового обороту в певний момент часу.

Грошовий оборот – сукупність переміщень грошових коштів між суб'єктами економічних відносин в процесі суспільного відтворення щодо погашення грошових зобов'язань.

Грошові потоки – частини грошового обороту, що відображають певні платежі (наприклад, платежі за товари, послуги, оплату праці тощо).

Грошовий ринок – сектор ринку, на якому здійснюється купівля - продаж грошей як специфічного товару, формуються попит, пропозиція та ціна на цей товар.

Закон грошового обігу – в певний момент часу для обігу потрібна лише певна, об'єктивно обумовлена грошова маса.

Купівельна спроможність грошей – кількість товарів, робіт, послуг, які можна придбати на грошову одиницю

Номінальна процентна ставка – рівень ставки, який фактично склався на ринку.

Реальна процентна ставка – номінальна ставка, скорегована на рівень інфляції.

Попит на гроші – попит на реальні грошові залишки, або, іншими словами, це величина грошових залишків, визначена з урахуванням їхньої купівельної

спроможності.

Швидкість обігу - частота переходу грошових коштів від одного суб'єкта грошових відносин до іншого протягом встановленого періоду.

Тестові завдання:

1. Якщо в балансі доходів та витрат населення доходи зростають, то грошова маса:

- а) зменшується
- б) не змінюється
- в) збільшується
- г) спочатку зменшується, а потім зростає

2. Грошовий обіг є складовим елементом:

- а) фінансів
- б) кредиту
- в) грошового обороту
- г) всі відповіді вірні

3. Строкові вклади і депозити входять до складу таких грошових агрегатів:

- а) M0
- б) M1
- в) M2
- г) не входять до складу вказаних грошових агрегатів

4. Грошова маса за агрегатом M3 збільшується кожний раз, коли комерційні банки:

- а) збільшують свої вклади в центральному банку
- б) збільшують обсяги позичок своїм клієнтам-юридичним особам
- в) збільшують свої зобов'язання по поточним рахункам шляхом залучення готівкових грошей на вклади населення
- г) вилучають частину вкладів у центральному банку

5. Якщо фактична маса грошей в обороті (Mф) перевищує необхідну для обороту (Mн), то які явища матимуть місце:

- а) нестача купівельної спроможності
- б) нічого не відбувається
- в) попит перевищує пропозицію
- г) надлишок купівельної спроможності

6. Складова грошової маси M₀ в Україні включає:

- а) готівкові гроші поза банками

- б) гроші поза банками і на рахунках до запитання
- в) тільки гроші на рахунках до запитання
- г) готівкові гроші у касах банків

7. Грошовий агрегат M_1 , включає:

- а) гроші поза банком та на рахунках «до запитання» і поточні депозити
- б) тільки гроші поза банком
- в) гроші тільки на рахунках до запитання
- г) гроші на рахунках до запитання, строкові вклади та депозити

8. Вимоги закону грошового обігу становлять:

- а) співвідношення фактичної кількості грошей необхідній кількості
- б) державне регулювання грошового обігу
- в) заміна повноцінних грошових знаків вартості
- г) саморегулювання грошового обігу

9. Облікова ставка це:

- а) норма доходу, який стягує комерційний банк з позичальника
- б) норма доходу, який стягує один банк з позички, наданої іншому банку
- в) норма доходу, який стягує ЦБ з комерційних банків за позички
- г) всі відповіді вірні

10. Економічними методами регулювання грошової маси в обігу є:

- а) визначення процентних ставок за кредити
- б) визначення норм обов'язкових резервів в НБУ
- в) купівля та продаж зарубіжної валюти
- г) маніпуляції з державними цінними паперами

Практична частина:

Задача 1. Визначити сьогоднішню дисконтовану цінність долара (СДЦ) через 2 роки, якщо:

- а) Процентна ставка є постійною і становить 9%.
- б) Процентна ставка є постійною і становить 11%.
- в) Процентна ставка цього року становить 11%, а наступного 9%.

Задача 2. Підприємець має можливість вкласти капітал за таких умов: на інвестуванні 150 тис. дол. сьогодні, 190 тис. дол. через рік, він заробить 350 тис. дол. через 2 роки. Визначте за якою відсотковою ставкою 5% чи 10% підприємцю краще здійснювати це вкладення капіталів. Поясніть чому.

Задача 3. Депозити банку складають 10 тис. дол. Норма обов'язкового

резервування 20%. Визначити обсяг позичок, які може надати банк та вся банківська система.

Задача 4. НБУ зменшив норму обов'язкового резервування з 7 до 4 %. Величина депозитів у всій банківській системі складає 220 млрд. грн. Визначити зміну пропозиції грошей.

Задача 5. Визначити грошовий мультиплікатор та мультиплікатор поточних рахунків, якщо норма обов'язкового резервування становить 10 %, норма фактичного резервування 20 %, коефіцієнт депонування 30 %.

Задача 6. Визначити пропозицію грошей, якщо норма резервування депозитів складає 30%, а відношення готівки до депозитів 40%. Грошова база дорівнює 220 млрд. дол.

2.8. Інфляція та грошові реформи

1. Сутність інфляції.
2. Причини інфляції та її економічні і соціальні наслідки
3. Державне регулювання інфляції
4. Методи визначення інфляції
5. Грошова реформа

Основні поняття теми:

Антиінфляційна політика – комплекс взаємопов'язаних заходів держави й центрального банку країни для запобігання високим темпам інфляції та управління нею на незагрозливому для стабільності економічної системи рівні.

Девальвація — здійснюване державою у законодавчому порядку зниження обмінного курсу власної грошової одиниці щодо валюти іншої країни.

Деномінація — обмін усіх старих грошових знаків на нові в певній пропорції з одночасним перерахунком у цій пропорції цін, тарифів, заробітної плати, пенсій, стипендій, балансової вартості фондів, платіжних зобов'язань тощо.

Дефляція — зменшення грошової маси, вилучення з обігу частини грошових коштів, випущених у період інфляції.

Грошова реформа – повне або часткове перетворення грошової системи, що проводиться державою для її оздоровлення або вдосконалення механізму регулювання грошового обігу з урахуванням нових соціально-економічних умов, або ж одне й інше одночасно.

Інфляція витрат — інфляція, що характеризується підвищенням рівня цін за зниження обсягів сукупного виробництва (сукупної продукції) або зростання грошових витрат на придбання факторів виробництва.

Інфляція заощаджень — знецінення грошей, яке виражається у зростанні вимушених заощаджень за зафіксованих державою цін та доходів.

Інфляція імпортована — спричинена зовнішніми факторами: підвищенням цін на імпортні товари, надмірним впливом іноземної валюти тощо.

Інфляція попиту — характеризується зростанням рівня сукупних ринкових цін унаслідок зростання грошового попиту на товари та послуги сукупного споживача і його відповідного «відриву» від обсягів сукупної пропозиції.

Інфляція цінова — проявляється у формі зростання цін.

Нуліфікація – метод стабілізації валюти, за якого держава оголошує знецінені грошові знаки недійсними й замінює новими.

Стагфляція — одночасне зростання безробіття та інфляції.

Тестові питання:

1. Інфляція – це:

- а) знецінення грошей, яке призводить до відтоку робочої сили зі сфери виробництва до сфери спекулятивного обміну
- б) раптовий процес у економіці, який можна поділити на декілька стадій
- в) тривале і швидке знецінення грошей внаслідок надмірного зростання їх маси

в обороті

г) зростання грошової маси в обороті, яке призводить до падіння цін на засоби виробництва і товари кінцевого споживання

2. Назвіть фактори, що спричинюють інфляцію попиту:

а) прискорене зростання витрат виробництва, зокрема заробітної плати

б) падіння продуктивності праці та зростання заробітної плати

в) разом а) і б)

г) зростання внутрішнього державного боргу, мілітаризація економіки, кредитна експансія, інвестиції у важку промисловість

3. Яку назву має інфляція, що позначається середньорічними темпами зростання цін від 10 до 25 %?

а) прихована або «повзуча»

б) галопуюча

в) гіперінфляція

г) суперінфляція

4. Антиінфляційна політика -це:

а) заходи державного регулювання економіки, які застосовують у боротьбі з інфляцією

б) коли при врахуванні факторів, що спричиняють інфляцію, необхідно поєднувати дефляційну політику (для регулювання попиту), а також політику доходів (для стимулювання економічного зростання)

в) коли держава не може регулювати інфляцію

г) індексація, контроль за цінами, конкурентне стимулювання виробництва

5. Реакцією на зростаючий ризик непередбаченої інфляції є:

а) намагання банків продавати нерухомість

б) спроби уряду індексувати трансфертні платежі особам з нефіксованим доходом

в) намагання громадян вкладати гроші в активи, які не знецінюються в період інфляції

г) індексація грошових доходів громадян з фіксованими доходами, вкладення грошей в надійні активи всіма учасниками грошових операцій

6. Якщо спостерігається незмінність цін за одночасного товарного дефіциту, то це:

а) подавлена інфляція

б) відкрита інфляція

в) зовнішня інфляція

г) стагфляція

7. Зміну в часі загального рівня цін на всі товари та послуги, що реалізовані кінцевим споживачам, характеризує:

а) індекс споживчих цін

б) індекс цін виробника

в) дефлятор ВВП

г) індекс кінцевого продукту

8. До обов'язкових передумов проведення грошової реформи НЕ належить:

а) вихід країни на міжнародні ринки капіталів

б) бездефіцитний держаний бюджет або скорочення бюджетного дефіциту

в) зростання обсягів ВВП або стійке зниження темпів його скорочення

г) накопичення золотовалютних резервів центральним банком країни

9. Грошова реформа, яка передбачає повне перетворення грошової системи держави, – це:

а) структурна грошова реформа

б) часткова грошова реформа

в) одномоментна грошова реформа

г) грошова реформа паралельного типу

10. Негрошові фактори інфляції визначаються:

а) тільки доларизацією економіки

б) структурною незбалансованістю, політичною нестабільністю в суспільстві

в) дефіцитом державного бюджету, збільшенням державного боргу, перекредитуванням народного господарства;

г) тільки структурною незбалансованістю економіки

Практична частина:

Задача 1. Відомо, що індекс цін базового року складав 130%, поточного – 170%, номінальний дохід зріс на 30%. Визначте темп інфляції в поточному році порівняно з базовим роком, а також зміни реальних доходів населення

Задача 2. Номінальний дохід працівника за рік виріс з 7100 грн. до 9200 грн. За цей період ціни зросли на 20%. Визначте як змінився реальний дохід працівника.

Задача 3. Індекс цін у 2023 році становив 99,5%, у 2024 році – 104,87%. Обчисліть темп інфляції у 2024 році відносно 2023 року.

Задача 4. В першому кварталі поточного року ціна споживчого кошику становила 1200 грн. Перші два квартали вона зростала на 4%, у III кварталі - на 4,5%, у IV кварталі – на 5% від попереднього рівня. Ціна споживчого кошику минулого року була на 8% менше за ціну поточного року. Індекс споживчих цін минулого року був на 6% менший за відповідний показник поточного року. Визначте: індекс цін поточного року та темп інфляції у поточному році.

Задача 5. Підприємство виробляє товари А, В, С, Д. Розрахувати зміну цін по окремих товарах та підприємству в цілому, якщо:

Вироби	Ціна базового періоду, грн.	Ціна звітного періоду, грн.	Кількість, од.
А	1,5	1,9	50
В	2,6	2,7	20
С	3,1	3,9	10
Д	4,8	5,5	30

2.9. Гроші у світовій економіці

1. Поняття валюти.
2. Криптовалюта. Конвертованість валют.
3. Валютний курс. Золотовалютні резерви.
4. Національна і світова валютні системи.
5. Форми валютних операцій.

Основні поняття теми:

Валюта – грошова одиниця, що використовується у функціях світових грошей для вимірювання величини вартості товарів і у міжнародних розрахунках.

Валютний курс – ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у валюті іншої.

Валютний ринок – сукупність обмінних та депозитних операцій в іноземних валютах, які здійснюються між юридичними та фізичними особами за ринковим курсом або процентною ставкою.

Національна валюта – грошові кошти, що емітує національна банківська

система.

Валютна система – форма організації валютних відносин.

Конвертованість валюти - здатність національної валюти виконувати роль світових грошей, вільно і без обмежень обмінюватись на інші валюти.

Криптовалюта - цифрові валюти, що базуються на технології блокчейну.

Одиниця криптовалюти – це код, який народжується в результаті складних комп'ютерних математичних обчислень.

Bitcoin – це децентралізована валюта та децентралізований додаток.

Тестові завдання:

1. Конвертованість національної грошової одиниці – це:

- а) здійснення міжнародних розрахунків
- б) можливість регулювання валютних обмежень
- в) знецінювання національної валюти
- г) можливість легально обмінювати національну валюту на іноземні та навпаки

2. Співвідношення двох валют, які виражені через третю:

- а) купівельну спроможність
- б) валютний курс
- в) кросс-курс
- г) всі відповіді правильні

3. Девальвація валюти – це:

- а) примусові валютні заходи
- б) цілеспрямовані дії відповідних інституційних структур, які прагнуть знизити курс національної валюти відносно іноземних валют
- в) підвищення офіційного курсу національної валюти відносно інших валют
- г) застосування експортних субсидій, митних тарифів, страхування від втрат, викликаних коливанням валютних співвідношень

4. Валюта це:

- а) гроші іноземних держав та їх золотовалютні резерви
- б) конвертована грошова одиниця, що використовується в міжнародних розрахунках
- в) офіційні запаси іноземних грошей у ЦБ країни

5. Прямий метод котирування при встановленні валютного курсу між гривнею та доларом – це метод, за яким базовою валютою є:

- а) гривня
- б) долар США

в) все невірно

6. Гривня належить до:

- а) вільноконвертованої валюти
- б) неконвертованої валюти
- в) частково конвертованої валюти
- г) вірної відповіді немає

7. При гнучкому валютному курсі гривні до долара, збільшення валютних резервів НБУ призведе до:

- а) зміцнення курсу гривні
- б) не впливає на курсоутворення
- в) зростання обсягу імпортних операцій
- г) вірної відповіді немає

8. Який вид віртуальних грошей з'явився 1серпня 2018 року?

- а) Bitcoin
- б) Ethereum
- в) Monero
- г) Bitcoin Cash

9. На формування валютного курсу впливають такі фактори:

- а) валютні операції
- б) діяльність валютного ринку
- в) платоспроможність підприємств
- г) всі відповіді вірні

10. Яку криптовалюту називають «віртуальним золотом»:

- а) Bitcoin
- б) Ethereum
- в) Litecoin
- г) Monero

Практичний курс:

Задача 1. Розрахувати, яким буде курс євро до фунта стерлінгів, якщо середні співвідношення з долларом США: 1 доллар – 0,95 євро; 1 доллар – 0,76 фунтів стерлінгів.

Задача 2. Скільки угорських форинтів дадуть за 2420 грн., якщо за офіційним курсом валют: 260 HUF (угорські форинти) = 59,73 INR (індійські рупії); 1000 INR = 468,16 UAH.

Задача 3. Банк оголосив таке котирування валют: USD / UAH =41,0000-42,0500, USD / JPY = 147,21-147,25. Визначити крос – курси купівлі та продажу UAH / JPY.

Задача 4. Скільки євро можна купити за 16900 японських єн, якщо: 1 USD = 149,05 JNY; 1 USD = 0,92 EUR.

Задача 5. Якщо курс гривні до долара США знизився з 41,82 до 41,2 центів за гривню, то як зміниться вартість товару вітчизняного виробництва, ціна якого становить 650 гривень, у перерахунку на долари США?

Задача 6. Розрахувати крос-курс фунта стерлінгів до гривні (GBP/UAH) на основі таких даних:

- курс фунта стерлінгів до долара США (GBP/USD) з непрямым котируванням становить 1,2646 (курс купівлі)/ 1,2650 (курс продажу);

- курс долара США до гривні (USD/UAH) з прямим котируванням становить 40,5 (курс купівлі)/41,9 (курс продажу).

Задача 7. Знайти фінансовий результат операції маклера, який придбав фунти стерлінгів за курсом \$1,9880/£1 і продав їх наприкінці дня за курсом \$1,9700/£1, використовуючи \$150,000. Обчислення слід проводити з точністю до 6 знаків після коми.

Задача 8. 1 Bitcoin коштує 102179,79 гривні або3880,89\$. Обчисліть вартість 1 сатоши,1 юбіта,1мілібіта,1бітцента у гривнях та доларах використовуючи дані у стандартному вигляді.

2.10. Кредитна система України

1. Сутність і призначення фінансового посередництва.
2. Структура кредитної системи України.
3. Банківська система. Правові основи функціонування НБУ.
4. Основи організації та специфіка діяльності комерційних банків. Види комерційних банків
5. Небанківські фінансово - кредитні установи.

Основні поняття теми:

Банк – юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії НБУ здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів

юридичних і фізичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик; відкриття та ведення банківських рахунків юридичних та фізичних осіб.

Банківський кредит – вид кредиту, за якого одним із суб'єктів кредитних відносин виступає банк як кредитор.

Банківська система - сукупність банків у їх взаємозв'язку, яка існує в тій чи іншій країні.

Кредитні відносини – це відносини, що виникають з приводу мобілізації тимчасово вільних коштів та їх використання на умовах платності і повернення

Кредитна система - сукупність кредитних відносин та інститутів, що організовують ці відносини.

Ліквідність банку – спроможність банку з поглядом виконання як звичайних, так і непередбачених зобов'язань.

Лізингові компанії – фінансові посередники, що спеціалізуються на фінансуванні придбання машин, обладнання, інших об'єктів основного капіталу з метою подальшої здачі їх в оренду та отримання прибутку.

Ломбарди – фінансові посередники, що спеціалізуються на видачі позичок населенню під заставу рухомого майна.

Небанківські фінансово-кредитні установи – фінансово-кредитні установи, що формально не є банками, але виконують деякі банківські операції. Неганківськими фінансово-кредитними установами є інвестиційні, фінансові та страхові компанії, пенсійні фонди, ломбарди та ін.

Пенсійні фонди – спеціалізовані посередники, які на договірній основі акумулюють кошти юридичних і фізичних осіб у цільові фонди, з яких здійснюють пенсійні виплати громадянам після досягнення певного віку.

Позичковий процент – ціна грошей як позичкового капіталу, що є платою за тимчасове користування кредитними ресурсами.

Страхові компанії – фінансові посередники, що спеціалізуються на наданні страхових послуг.

Центральний банк – банк першого рівня у дворівневій банківській системі.

Тестові запитання:

1. Причинами необхідності кредиту є:

- а) сезонний характер виробництва
- б) фінансова стабільність
- в) розрив у часі між витратами та надходженнями коштів

г) усі відповіді вірні

2. Принципами кредитування є:

а) терміновість, платність, повернення, забезпеченість, диференційованість кредитних відносин, цільовий характер позики

б) економічність, платність, повернення, забезпеченість позики

в) терміновість, рентабельність, зворотність, забезпеченість позики

г) терміновість, платність, збереженість, забезпеченість позики

3. Залежно від суб'єктів кредитних відносин виділяють такі види кредиту:

а) одноразовий, перманентний і гарантований

б) реальний, сумнівний і безнадійний кредит

в) банківський, державний, міжгосподарський, міжнародний і споживчий

г) двосторонній, консорціумний та паралельний

4. Державний кредит відображає:

а) кредитну угоду між продавцем та покупцем

б) відносини між кредитором та позичальником

в) відносини з приводу акумуляції державою грошових коштів для фінансування витрат

г) рух позичкового капіталу

5. Короткостроковий кредит- це:

а) кредит, наданий на термін до 1,5 років

б) Кредит, наданий на термін до 2 років

в) Кредит, наданий на термін до 12 місяців

г) Кредит, наданий на термін до 15 місяців

6. Комерційний банк може активно випускати в обіг безготівкові гроші в межах:

а) грошей Національного банку, які знаходяться в його розпорядженні

б) своїх внесків

в) свого касового резерву

г) свого надлишкового резерву

7. Юридична особа, що проводить одну або кілька операцій, які можуть виконувати банки, за винятком залучення вкладів від населення, – це:

а) небанківський фінансовий посередник

б) фінансово-кредитна установа

в) страхова компанія

г) інвестиційна компанія

8. Ломбард це:

- а) кредитні установи, що надають кредити під заставу рухомого майна
- б) кредитні установи, що надають кредити під заставу нерухомого майна
- в) організації, які купують предмети довгочасного кредитування і надають їх у оренду

г) вірної відповіді немає

9. Страхові компанії конкурують із пенсійними фондами:

- а) у сфері споживчого кредиту
- б) за залучення пенсійних заощаджень і вкладання їх у фінансові активи
- в) у сфері іпотечного кредиту
- г) в галузі інвестування в державні цінні папери

10. Щоб отримати кредит у кредитній спілці, потрібно:

- а) відкрити депозитний вклад у кредитній спілці
- б) стати членом кредитної спілки
- в) зайти на сайт будь-якої кредитної спілки й замовити кредит онлайн
- г) мати оформлений кредит у банку

Практична частина:

Задача 1. Підприємство взяло кредит в банку в сумі 200 тис. грн. терміном на 60 днів під 22 % річних. Підприємство погасило кредит і відсотки за користування ним з запізненням на 20 календарних днів. Визначити суму, яку сплатить підприємство банку, якщо плата за прострочений кредит становить 0,3 % за кожен календарний день прострочення.

Задача 2. Визначити на скільки днів повинен бути вкладений капітал у сумі 190 000 грн. під 10 % річних, щоб первісна сума зросла на 45 000 грн.

Задача 3. Банк пропонує своєму клієнту-позичальнику такі умови надання кредиту: перше півріччя - 45% річних, кожний наступний квартал ставка відсотка підвищується на 0,5%. Визначити наращену суму через 2 роки, якщо кредит наданий у сумі 55 000 грн. за простою відсотковою ставкою.

Задача 4. Визначити майбутню вартість внеску, якщо капітал у сумі 4000 грн вкладений на 3 роки під 10% за складною відсотковою ставкою. Нарахування відсотків здійснюється: 1 раз на рік; шокварталу; кожне півріччя; щомісячно.

Задача 5. У звітному періоді підприємство отримало два кредити. Перший

кредит складає 250000 грн, нарахування простих відсотків 13% на термін - 2 роки. Другий кредит у розмірі 120000 грн передбачає нарахування складних відсотків 18% на термін 3 роки. Необхідно розрахувати загальну вартість обох кредитів та визначити коефіцієнт обслуговування боргу підприємства, якщо чистий прибуток складає 330000 грн, а амортизаційні відрахування — 70000 грн.

3. Теми самостійної роботи студентів

1. Економічна сутність та концепції походження грошей.
2. Функції грошей та їх еволюція.
3. Роль грошей у період переходу економіки України до ринкових відносин.
4. Кількісна теорія грошей та її еволюція.
5. Правове регулювання фінансового ринку в Україні.
6. Структура фінансового ринку та його суб'єкти.
7. Міжнародні стандарти розвитку фінансового ринку. Методи регулювання грошового обігу.
8. Грошово-кредитна політика України на сучасному етапі.
9. Грошовий ринок України та перспективи його розвитку.
10. Фінансові ринки: структура, функції та роль у розвитку сучасної грошово-кредитної системи в економіці зарубіжних країн.
11. Перспективи розвитку ринку цінних паперів в Україні.
12. Види фінансових посередників та їх функції.
13. Становлення та розвиток грошової системи України.
14. Грошові реформи: необхідність та методи проведення.
15. Інфляційні процеси в економіці зарубіжних країн і грошово-кредитна політика.
16. Основні напрямки формування антиінфляційної політики.
17. Страхові компанії: їх функціональна суть та форми організації.
18. Організаційно-правові форми пенсійних фондів.
19. Особливості функціонування пенсійних фондів.
20. Інвестиційні компанії закритого та відкритого типу. Основні операції інвестиційних компаній
21. Позиково-ощадні асоціації. Фінансові компанії. Кредитні спілки. Ломбарди.
22. Роль та значення міжбанківських об'єднань у функціонуванні кредитних систем. Класифікація міжбанківських об'єднань. Характеристика комерційних банків, їх призначення та роль в кредитній системі.

23. Операції комерційних банків та їх характеристика.
24. Кредитні операції комерційного банку.
25. Лізинг в Україні, стан та перспективи розвитку.
26. Характеристика банківських послуг.
27. Фінансово-кредитні установи небанківського типу.
28. Економічна сутність та правові основи фінансової діяльності держави.
29. Формування системи фінансових органів та інституцій в Україні.
30. Державна фінансова система у розвинутих зарубіжних країнах. Валюта, її призначення і види. Валютні відносини.
31. Валютний курс, основа його формування і регулювання.
32. Валютний ринок та механізм його регулювання.
33. Валютна система України та перспективи її розвитку.
34. Механізм та суть валютного регулювання.
35. Платіжний баланс та його роль в системі валютного регулювання.
36. Міжнародні фінансово-кредитні організації.
37. Фінанси як історична категорія.
38. Історичний характер фінансів.
39. Необхідність фінансів в умовах товарного господарства
40. Правові та організаційні основи фінансової системи.
41. Сутність, складові і типи фінансової політики.
42. Завдання і принципи фінансової політики.
43. Форми і методи реалізації фінансової політики.
44. Організаційне забезпечення фінансової політики.
45. Правове забезпечення фінансової політики.
46. Фінансова політика України на сучасному етапі.
47. Призначення і роль фінансового механізму.
48. Склад і структура фінансового механізму.
49. Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання.
50. Система фінансових планів, їх характеристика. Зведений фінансовий баланс держави. Основні зміни у фінансовому плануванні при переході до ринку.
51. Управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління.
52. Функції вищих законодавчих і виконавчих органів державної влади та управління щодо загального управління фінансами.
53. Фінансові показники як складова фінансового механізму.
54. Сутність фінансів підприємств, принципи їх організації та зміст.
55. Функції фінансів підприємств і їх характеристика.

56. Фінансові ресурси підприємств, їх склад і характеристика.
57. Доходи та видатки підприємства.
58. Соціальний захист населення.
59. Суть і функції податків. Роль податків у фінансовій політиці держави.
60. Види податків.
61. Загальнодержавні податки, їх характеристика.
62. Місцеві податки і збори. Інші платежі до бюджету.
63. Податкова система: поняття, основи побудови. Принципи й методи оподаткування.
64. Податкова політика. Фактори, що визначають напрямки і характер податкової політики.
65. Особливості митної системи України.
66. Економічна природа і суть бюджету. Бюджет як економічна категорія.
67. Функції бюджету, їхня характеристика.
68. Бюджетна політика України, її особливості та значення.
69. Бюджетне законодавство України.
70. Функції місцевих фінансів. Роль місцевих фінансів у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань в умовах ринкових відносин.
71. Місцеві бюджети, їх доходи.
72. Видаткова частина місцевих бюджетів.
73. Склад державних цільових фондів, їх економічна природа і призначення.
74. Правове регулювання фінансового ринку. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів.
75. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.
76. Міжнародний фінансовий ринок.